

вання й розкручування кандидатури, відсутність широкої суспільної підтримки.

Загальну порівняльну характеристику згаданих політичних гравців можна доповнити важливою експертною оцінкою 2004 року: В. Ющенко та О. Мороз прагнули «якісного прориву на основі європейських цінностей»; В. Янукович і П. Симоненко – «еволюції в напрямі авторитаризму»; А. Кінах – «консервації існуючого стану» [3, с. 7].

Виборча кампанія 2004 року ввійшла в сучасну українську політичну історію як приклад неприкритої і відвертої боротьби між владою й опозицією за голоси виборців та владні повноваження, заради яких кандидати (і від влади, і від опозиції) вдавалися до будь-яких засобів, використовуючи грандіозні політичні технології («помаранчева революція») й порушуючи при цьому чинні правові норми («пакетне» голосування щодо політичної реформи та «третього» туру президентських виборів).

Джерела

1. *Бортніков В.* Природа, логіка, технології: (Сутність і характер Помаранчевої революції) // Віче. – 2006. – № 23/24. – С. 34–36.

2. *Дмитричева О.* Ми розриваємося між страхом і бажанням жити інакше // Дзеркало тижня. – 2004. – 13–19 листопада. – С. 3.

3. Команди імовірних кандидатів в оцінках експертів // Дзеркало тижня. – 2004. – 3–9 липня. – С. 7–8.

4. *Рахманін С., Мостова Ю., Дмитричева О.* А завтра була війна // Дзеркало тижня. – 2004. – 3–9 липня. – С. 2–3.

5. *Соболев Є.* Вибори помилок // Дзеркало тижня. – 2004. – 16–22 жовтня. – С. 1–2.

6. *Якименко Ю., Литвиненко О., Жданов І.* Україна перед вибором – яким він буде? // Дзеркало тижня. – 2004. – 3–9 липня. – С. 5–7.

31

Змістовний аналіз правових аспектів міжнародних відносин у Радянській Україні в 1917–1939 рр.*

Євген ХАРИТОНОВ,
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри цивільного права Одеської національної
юридичної академії, заслужений діяч науки і техніки України

Звернення автора рецензованої монографії до досвіду правового регулювання міжнародних відносин у Радянській Україні є цілком виправданим і своєчасним, бо системне осмислення здобутків і втрат того періоду має важливе значення для втілення в життя ефективного правового механізму управління етнополітичними процесами, що в кінцевому підсумку повинен забезпечити повноцінну реалізацію національних прав і свобод громадян України.

Варто відзначити високий джерелознавчий рівень рецензованої праці.

* Рецензія на книгу: *Кузьменко В. Б.* Міжнародні відносини в Радянській Україні (1917–1939 рр.): Правові аспекти: Моногр. – Одеса: Одеський державний університет внутрішніх справ, 2009. – 810 с.

4/2010
(265)

Засновник –
Верховна Рада України

Головний редактор
Світлана ПИСАРЕНКО

Редакційна колегія:
Віктор КОРНІЮК, Валентин БУШАНСЬКИЙ,
Лариса СЕВЕРЕНЧУК, Юрій АРТЕМЕНКО,
Олександр БАНДУРКА, Іван БОКІЙ,
Степан ГАВРИШ, Віктор ГРАБ,
Юлій ЮФФЕ, Віктор КИРИЛЛОВ,
Олександр КОПИЛЕНКО, Анатолій МАТВІЄНКО,
Павло МАТВІЄНКО, Анатолій МАЦЮК,
Микола МЕЛЬНИК, Борис ОЛІЙНИК,
Сергій ПРАВДЕНКО, Анатолій СЕЛІВАНОВ,
Лесь (Леонід) ТАНЮК, Віктор ТАРАН (Терен)

Головний редактор

Світлана ПИСАРЕНКО – 235-81-55

Прймальня – 235-79-58

Заступник головного редактора – завідувач
відділу з висвітлення питань місцевого
самоврядування та регіональної політики
Віктор КОРНІЮК – 272-46-30

Заступник головного редактора –
завідувач відділу з висвітлення питань
парламентської діяльності

Валентин БУШАНСЬКИЙ – 235-79-52,

Микола БіЛОКОПИТОВ – 234-67-78,

Олексій СИЩУК 235-79-55,

Юлія ЦИРФА – 234-67-78

Відповідальний секретар

Лариса СЕВЕРЕНЧУК – 235-79-53

Головний бухгалтер **Ірина КИСІЛЬ** – 235-79-58

Відділ соціально-економічної політики та
правового забезпечення:

Юрій ПОТАШНИЙ – 235-81-56,

Світлана ФІЛОНЕНКО – 234-67-78

Відділ гуманітарної політики:

Завідувач **Ольга КЛЕЙМЕНОВА** – 235-79-55,

Лучія ПУЗИКОВА, Лариса МАРЧУК,

Євген ТИЩУК

Літературні редактори: **Олена ЧОПОВСЬКА,**

Валентина НЕСЛУЖЕНКО – 235-79-60,

Наталка СЕМИВОЛОС – 235-79-53

Реклама та передплата:

Віра ПРАВИНА – 272-46-23

Дизайн – **Ольга ПРОКОПЧУК** – 235-81-56

Верстка – **Наталія КОВАЛЕНКО** – 235-81-56,

Наталія РЕПЕЦЬКА – 235-79-60

Підтримка сайту –

Євген СИНЕЛЬНИКОВ – 235-79-60,

Олексій ЛОЗИНСЬКИЙ, Діана ТОКОВЕНКО

04053, Київ-53,

пров. Несторівський, 4

E-mail: mail@viche.info

E-mail: viche@rada.gov.ua

www.viche.info

Підготовку та випуск у світ журналу «Віче»
за дорученням засновника здійснює редакція.
Свідцтво про державну реєстрацію друкованого
засобу масової інформації КВ № 570
від 05.04.1994.

Редакція не завжди поділяє позицію авторів.
І залишає за собою право на редагування,
опублікування наданих авторами творів та сплату
авторського гонорару. Рукописи не рецензуються
і не повертаються.

При передруку посилання на «Віче» обов'язкове.
Відповідальність за зміст і достовірність
рекламних оголошень несуть рекламодавці.

Підписано до друку 15.02.2010.

Формат 60x84/8.

Папір офсетний.

Друк офсетний.

Ум. друк. арк. 2,3.

Зам. № . Тираж 2200 прим.

Ціна договірна.

Набрано і зверстано на комп'ютерному

комплексі редакції журналу «Віче».

Надруковано з готового оригінал-макета

у ТОВ «Видавничо-поліграфічний центр

«ЛІТОПИС-ХХ», 03151, Київ-151,

Повітрофлотський проспект, 56.

Журнал «Віче» читають у Верховній Раді та її
комітетах, Секретаріаті Президента України, Кабінеті
Міністрів України, Держкомінформі. Він також
надходить до бібліотек Конгресу США та
Ради Європи, до Книжкової палати України,
Національної бібліотеки України імені В. І. Вер-
надського, Національної парламентської, Державної
науково-технічної, Державної бібліотеки
для юнацтва, Державної науково-педагогічної,
Центральної імені М. Островського.

Передплатний індекс – 74254.

Відповідно до специфіки історико-правового дослідження основу джерельної бази становили передусім нормативно-правові акти (закони, підзаконні нормативні акти) й інші матеріали, що стосувалися регулювання міжнаціональних взаємин у Радянській Україні з кінця 1917-го до 1939 року. Автор також активно використовував: документацію державних закладів і громадських організацій; статистичні матеріали й офіційні довідникові видання; матеріали періодики; свідчення сучасників (мемуари, щоденники, листування). Позитивним є те, що значна кількість документів, передусім архівних, залучена автором до наукового обігу вперше.

Широке використання нових історичних документів і їх ґрунтовний аналіз дали В. Кузьменку змогу сформулювати низку цікавих висновків.

По-перше, розглядаючи проблеми реалізації національної політики на етапі зародження й утвердження радянської влади (кінець 1917–1922 рр.), автор детально, іноді погодинно, простежує хронологію так званого конфлікту Раднаркому з Центральною Радою. Це дало йому можливість дійти обґрунтованих висновків, що уряд В. Леніна, попри формальне закріплення права на самовизначення в декретах II Всеросійського з'їзду рад і в Декларації прав народів Росії, відразу ж розпочав боротьбу за встановлення контролю над Україною. Створення Української радянської республіки було санкціоновано керівництвом Радянської Росії не з метою втілення проголошеного права на самовизначення, а, навпаки, щоб за жодних обставин не допустити його практичної реалізації.

По-друге, з'ясовуючи причини запровадження політики «коренізації», В. Кузьменко, поряд із об'єктивними чинниками останньої, вказує й на суб'єктивну мотивацію її розгортання: боротьба за владу, яка точилась у 1920-х рр. між найближчими прибічниками В. Леніна. Бо саме використовуючи можливості такої політики, Й. Сталін зумів цілковито підпорядкувати собі як партійні організації, так і державний апарат радянських республік, що в підсумку забезпечило йому перемогу в цьому протиборстві.

По-третє, досліджуючи специфіку регулювання міжнаціональних відносин у період розбудови тоталітарного режиму в СРСР, автор наголошує, що, здобувши необмежену владу, Й. Сталін уже не бачив сенсу в подальшому розвитку політики «коренізації». Створений ним політичний режим потребував цілковитої уніфікації, що й визначило подальшу долю цієї політики. Водночас В. Кузьменко на підставі значного документального масиву переконливо доводить: одним із перших народів, який зазнав сталінських репресій та депортацій, був український.

Попри загальну позитивну оцінку монографії В. Кузьменка, слід відзначити наявність у ній деяких недоліків. Зокрема, як здається, автор міг би коректніше визначити «нижню» хронологічну межу свого дослідження: в монографії нею названий 1917 рік, але, як слушно вказує і сам В. Кузьменко, наприкінці жовтня – у грудні 1917 року в Україні ще тільки точилась боротьба за владу рад (якщо користуватися точнішою термінологією, – «совітів»), що більш чи менш встановилася лише в середині грудня 1917 року. Отож, правильніше, на мою думку, вести відлік від грудня 1917 року. Крім того, в контексті рецензованого дослідження спірною є позиція автора про існування у 20-х рр. минулого століття «державності українського народу». У зв'язку зі зробленими зауваженнями постає запитання: чи не надто багато уваги автор приділяє проблемам регулювання міжнаціональних відносин на етапі встановлення та укріплення в Україні радянської влади?

Праця В. Кузьменка, безперечно, заслуговує на високу оцінку. Вона написана на належному теоретико-методологічному рівні й може стати помітним явищем в історико-правовій науці, заклавши солідну базу для подальшого вивчення вітчизняного досвіду правового регулювання міжнаціональних відносин.

Гадаю, монографія стане у пригоді науковцям, викладачам, студентам, широкому загалу читачів, котрі цікавляться історією нашої держави та соціальними процесами, що відбувалися й відбуваються в ній.